

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

โรงเรียนวัดท่าบันเทิงธรรม

สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ใบความรู้ที่ ๑

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนเล่าประวัติของสุนทรภู่ได้
๒. นักเรียนบอกผลงานที่ดีเด่นของสุนทรภู่ได้
๓. นักเรียนใช้กฎเกณฑ์คำประพันธ์เป็นแบบอย่างได้

+

ประวัติผู้แต่งนิราศภูเขาทอง สุนทรภู่

สุนทรภู่เป็นกวีเอกของไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีศิลปะการเรียบเรียงคำขึ้นเป็นบทร้อยกรองที่เปี่ยมล้นด้วยอรรถรสและคุณค่าแห่งวรรณศิลป์ประเภทกลอนสุภาพที่โดดเด่นที่สุดหาคนจับยาก สุนทรภู่มีชีวิตที่ไม่ค่อยราบรื่นนักทั้งด้านชีวิตครอบครัวและหน้าที่การงาน มีชีวิตเหมือนนิยายในยามรุ่งเรืองมีทั้งชื่อเสียงเกียรติยศแต่ในยามตกอับแสนลำบากยากแค้น แต่ไม่ว่าสุนทรภู่จะอยู่ในห้วงเวลาเช่นใดก็ตามแต่สุนทรภู่ก็สามารถสร้างสรรค์บทร้อยกรองที่ทรงคุณค่าเปี่ยมล้นด้วยคุณภาพตามรูปแบบจันทลักษณ์และแทรกอุทาหรณ์สอนใจจนพูดกันติดปากในยุคทุกสมัย งานเขียนของสุนทรภู่จึงเป็นมรดกอันล้ำค่าของแผ่นดินควรค่าแก่การอนุรักษ์สืบสานให้เป็นมรดกของชาติสืบต่อไป

สุนทรภู่ เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๓๒๕ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช บิดาเป็นคนบ้านกล้า อำเภอกเลาง จังหวัดระยอง มารดาเป็นคนเมืองใดไม่ปรากฏแต่เป็นนางนมของพระองค์เจ้าจงกล พระธิดาในกรมพระราชวังหลัง สุนทรภู่เรียนหนังสือครั้งแรกกับพระที่วัดชีปะขาวหรือวัดศรีสุดาราม ริมคลองบางกอกน้อย ต่อมามารดาพาเข้าไปถวายตัวเป็นข้าในกรมพระราชวังหลัง

เมื่อเป็นหนุ่ม สุนทรภู่ได้ชอบผู้หญิงคนหนึ่ง ชื่อนางจัน ความที่เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน สุนทรภู่ได้แต่งเพลงยาวเกี้ยวพาราสีนางจัน ทำให้บิดาของนางไม่พอใจ ให้นำคนไปจับและนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระราชวังหลัง ทำให้สุนทรภู่ถูกจองจำคุก แต่สุนทรภู่ก็ถูกจองจำอยู่ไม่นานก็ได้รับการปล่อยตัว เพราะกรมพระราชวังหลังประชวรและทิวงคต สุนทรภู่ต้องการบวชเพื่อล้างอัปมงคลจึงไปหาบิดาที่เมืองแกลง สุนทรภู่เดินทางไปเมืองแกลงโดยทางเรือการเดินทางเป็นไปด้วยความยากลำบาก เมื่อไปถึงแล้วก็ไม่ได้บวชตามที่คิดเพราะสุนทรภู่ได้ล้มป่วยลงแทบเอาชีวิตไม่รอด ในคราวไปเมืองแกลงครั้งนั้นสุนทรภู่ได้แต่ง **นิราศเมืองแกลง** ซึ่งเป็นนิราศเรื่องแรกของสุนทรภู่

เมื่อกลับมาจากเมืองแกลง สุนทรภู่ได้รับพระเมตตาจากเจ้าครอกทองอยู่ พระอัครชายาของกรมพระราชวังหลัง ทรงช่วยให้สุนทรภู่ได้แต่งงานอยู่กับนางจันสมปรารถนา แต่สุนทรภู่ก็ไม่มีความสุขเพราะสุนทรภู่กินเหล้าและเข้าู้ทำให้นางจันโกรธมีเรื่องทะเลาะเบาะกัน ต่อมาสุนทรภู่ได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็กของพระองค์เจ้าปฐมวงศ์และได้ตามเสด็จไปนมัสการพระพุทธบาทใน พ.ศ.๒๓๕๐ ทำให้ได้เขียนนิราศเรื่องที่ ๒ คือ **นิราศพระบาท**

เมื่อกลับมาจากพระพุทธบาทแล้ว นางจันก็ไม่ยอมคืนดีด้วย ทำให้สุนทรภู่กลุ้มใจเสียใจกินเหล้าหนักขึ้นกว่าเดิม จนพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ทรงเอื้อมระอา สุนทรภู่น้อยใจจึงเดินทางไปเมืองเพชรบุรี สุนทรภู่ได้ไปอาศัยอยู่กับหม่อมขุนนาง ในกรมพระราชวังหลัง และได้แต่งนิราศเมืองเพชร

เมื่อสุนทรภู่อายุได้ ๓๕ ปี ชีวิตของสุนทรภู่เริ่มดีขึ้น ด้วยเหตุที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงโปรดการกวี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นกวีที่ปรึกษาและทรงตั้งให้เป็นขุนสุนทรโวหารในกรมพระอาลักษณ์ นอกจากนั้นยังพระราชทานเรือนหลวงซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของท่าช้างให้เป็นที่อยู่ ชีวิตสุนทรภู่มีความสุขมากในช่วงนี้เพราะได้อยู่กันพร้อมหน้ากับนางจันและหนูพัดบุตรชาย แต่สุนทรภู่ก็ยังคิดถึงเหล้าเข้าหูเหมือนเดิมจนได้ไปติดพันกับผู้หญิงอีกคนหนึ่งคือ นางนิ่ม และได้เสียเป็นสามมีภรรยาทั้งนางจันโกรธมากเกิดทะเลาะกันอย่างรุนแรง สุนทรภู่เมาสุราและได้ทำร้ายลูกซึ่งเป็นพี่ชายของนางจันซึ่งได้เข้ามาห้ามปราม ทำให้สุนทรภู่ถูกจองจำอีกครั้งหนึ่ง และในระหว่างถูกจองจำในคุกครั้งนี้สุนทรภู่ได้แต่งกลอนนิทานเรื่อง **พระอภัยมณี** เพื่อขายเลี้ยงตัวในยามตกทุกข์ได้ยาก

ภายหลังพ้นโทษสุนทรภู่ได้เป็นพระอาจารย์ถวายอักษรพระราชโอรสในรัชกาลที่ ๒ แต่เมื่อถึงช่วงสมัยรัชกาลที่ ๓ สุนทรภู่ได้ถูกปลดออกจากราชการเพราะสุนทรภู่ได้มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่พึงพระราชประสงค์ของพระองค์อยู่เสมอๆ ตั้งแต่พระองค์ยังมีได้สถาปนาขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ ในช่วงนี้สุนทรภู่ออกบวช เมื่อลาสิกขาแล้วสุนทรภู่ได้เข้าถวายตัวอยู่กับพระองค์เจ้าลักขณานุคุณพระราชโอรสในรัชกาลที่ ๓ ได้ปีหนึ่ง ครั้นเจ้านายพระองค์นี้สิ้นพระชนม์สุนทรภู่ขาดที่พึ่งได้รับความลำบากมาก ต้องล่องเรือแต่งหนังสือขายเลี้ยงชีพ ในบั้นปลายชีวิตสุนทรภู่ได้รับการอุปถัมภ์จากกรมหมื่นอัปสรสุดาเทพ และได้รับตำแหน่งเป็นเจ้ากรมอาลักษณ์ฝ่ายพระราชวังบวร มีบรรดาศักดิ์เป็นพระสุนทรโวหาร จนกระทั่งถึงแก่กรรมลงในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากสุนทรภู่มีชีวิตอยู่ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชสมัยรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สุนทรภู่จึงได้รับสมญานามว่า “กวีสี่แผ่นดิน”

สุนทรภู่ถือว่าเป็นกวีโดยแท้ ไม่ว่าทุกข์หรือสุขก็สามารถแต่งกลอนได้ ยามทุกข์สุนทรภู่แต่งขึ้นเพื่อระบายความทุกข์ ในยามสุข สุนทรภู่แต่งกลอนเพื่อยกย่องผู้มีพระคุณหรือเพื่อเป็นอนุทาหรณ์สอนใจแก่คนทั่วไป คำกลอนที่สุนทรภู่แต่งขึ้นนับว่าเป็นผลงานที่ทรงคุณค่าและเป็นแบบอย่างที่ดีของบทร้อยกรองเพราะถูกต้องตามรูปแบบฉันทลักษณ์ ใช้คำเรียบเรียงขึ้นได้อย่างสละสลวยทำให้คนในรุ่นหลังได้นำมาพูดกันจนติดปากในทุกด้าน สุนทรภู่จึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สร้างสรรค์งานเขียนไว้เป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติสืบต่อไป สุนทรภู่ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๘ ในรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีสิริอายุรวม ๖๕ ปี

องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ยกย่องสุนทรภู่ว่าเป็นกวีสำคัญคนหนึ่งของโลก ในปี ๒๕๒๕

ใบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๑

จุดประสงค์เรียนรู้

๑. นักเรียนบอกเรื่องราวในบริบทของนิราศภูเขาทองได้
๒. นักเรียนวิเคราะห์คุณค่าของนิราศภูเขาทองได้
๓. นักเรียนบอกความหมายของคำประพันธ์ได้
๔. นักเรียนอ่านออกเสียงร้อยกรองได้ถูกต้อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทุกคนคัดลอกคำกลอนจากนิราศภูเขาทองที่ตรงกับหลัก ปรัชญาความพอเพียงหัวข้อ
ละ ๒ บท

๑. ความพอประมาณ

.....

.....

๑. ความมีเหตุผล

.....

.....

๑. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี

.....

.....

ใบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๒

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนอ่านทำนองเสนาะกลอนสุภาพได้
๒. นักเรียนถอดบทร้อยกรองเป็นร้อยแก้วได้
๓. นักเรียนเก็บใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคัดเลือกคำกลอนจากเรื่องนิราศภูเขาทอง กลุ่มละ บท แล้วถอดคำกลอนนั้นเป็นร้อยแก้ว

คำกลอนที่คัดเลือกมาคือ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๓

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนอ่านทำนองเสนาะกลอนสุภาพได้
๒. นักเรียนถอดบทหรือยกรองเป็นร้อยแก้วได้
๓. นักเรียนเก็บใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกความหมายของคำที่กำหนดให้ต่อไปนี้

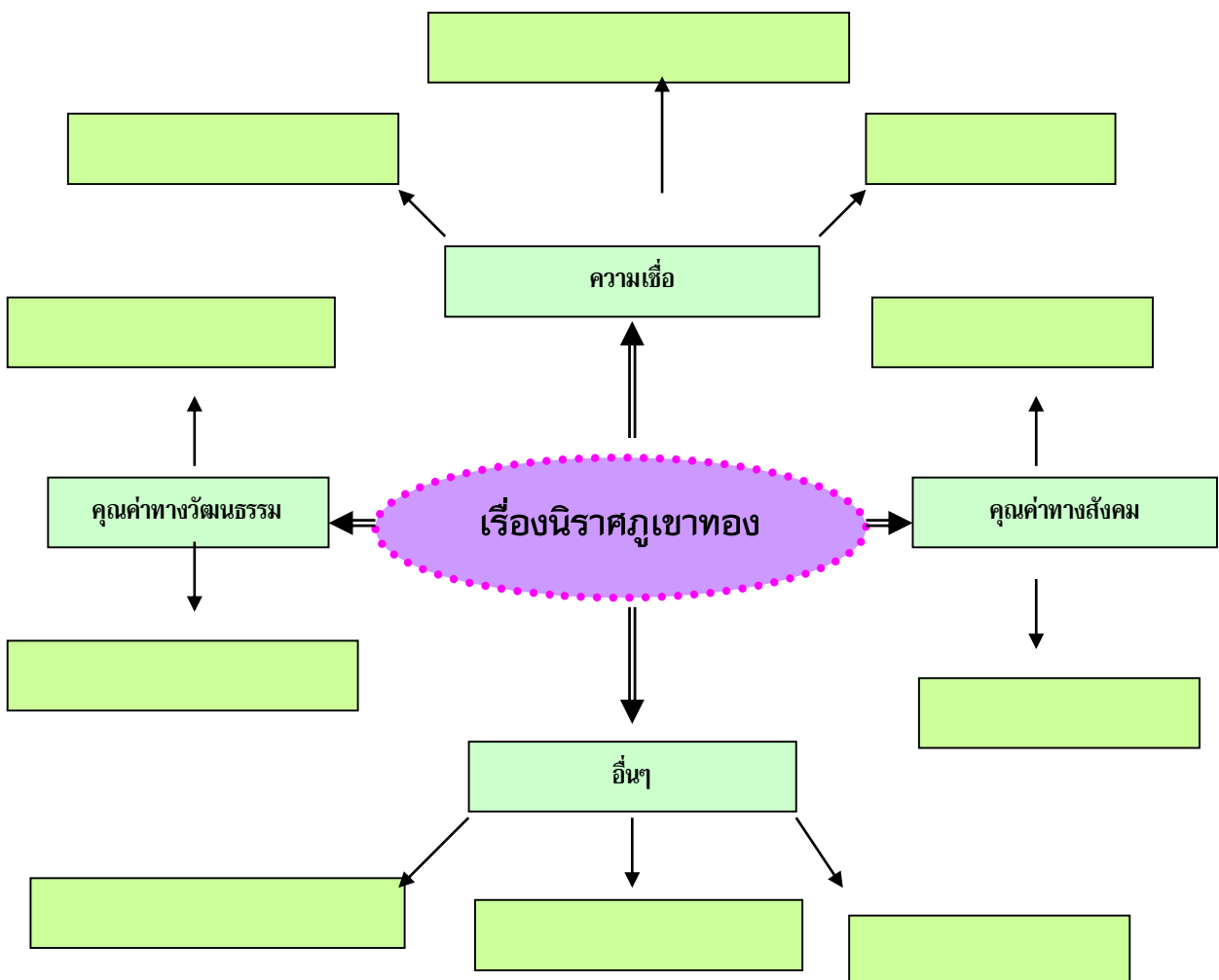
ลำดับที่	คำ	ความหมาย
๑	ก้ามกุ้ง	
๒	เกรียด	
๓	ขย่อน	
๔	ขวาก	
๕	ขามใจ	
๖	เครื่องมั่งสา	
๗	ชลมารค	
๘	ตบะ	
๙	นรังสรรค์	
๑๐	ธิบัติ	
๑๑	นิพพาน	
๑๒	นิโรธ	
๑๓	บรมธาตุ	
๑๔	บัทม์	
๑๕	ปทุมชาติ	
๑๖	ผ่านเกล้า	
๑๗	พจนารถ	
๑๘	พรรษา	
๑๙	พระสุริยง	
๒๐	ภิญโญ	

ใบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๔

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนบอกคุณค่าที่ได้จากการอ่านวรรณคดีได้
๒. นักเรียนระบุข้อคิดที่ได้จากนิราศภูเขาทองได้
๓. นักเรียนวาดภาพเอกลักษณ์ไทยประกอบบทร้อยกรองได้

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์รายละเอียดที่ได้จากการอ่านนิราศภูเขาทอง ในแผนผังความคิดให้สมบูรณ์

ความรู้แผนเดียว

เรื่อง รายการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างพอเพียง

ข้อที่ ๕ อย่างพอเพียง

นิยาม

อย่างพอเพียง หมายถึงคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวังอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยง และพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง

ตัวชี้วัด

๕.๑ ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม

๕.๒ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

๕.๑ ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผลรอบคอบ มีคุณธรรม

๑) ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ อย่างประหยัด คู้มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการเวลาอย่างเหมาะสม

๒) ใช้ทรัพยากรของส่วนร่วมอย่างประหยัด คู้มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี

๓) ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล

๔) ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด

๕.๒ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคม

ได้อย่างสงบสุข

๑) วางแผนการเรียนรู้ การทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูลข่าวสาร

๒) รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ใบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๕

เรื่อง ตั้งคำถาม ตอบคำถาม

ชื่อ - สกุล _____ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

โรงเรียน _____

คำชี้แจง นักเรียนตั้งคำถามและตอบคำถามจากเรื่อง วิถีงามความพอเพียง
ข้อละ ๑๐ คะแนน

๑. คำถาม _____

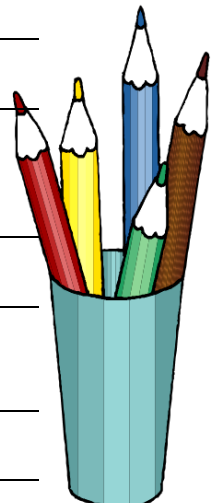
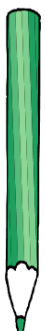
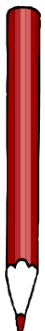
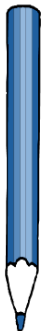
คำตอบ _____

๒. คำถาม _____

คำตอบ _____

๓. คำถาม _____

คำตอบ _____

ใบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ๒

เรื่อง การใช้คำซ้ำที่เป็นสำนวน

ชื่อ-สกุล _____ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
โรงเรียน _____

คำชี้แจง นักเรียนเขียนเรื่องจากคำซ้ำที่เป็นสำนวนที่กำหนดให้พร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่อง

ຈະຈະ ກໍ່ລ້ວຍ ໆ ນ້ອງ ໆ ອຢູ່ ໆ

เรื่อง.....

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.